

Qendra për Arsim e Kosovës
Kosova Education Center

Kodi: 016

KEC

EDUKIMI PËR TË DREJTAT E FËMIJËS

TRAJNIMI PËR TRAJNERË PËR TË DREJTAT E FËMIJËS

Objektivat e programit:

Me përvetësimin e këtij programi pjesëmarrësit duhet të jenë gjendje:

- T'i përshkruajnë, t'i shpjegojnë dhe t'i demonstrojnë konceptet themelore për mbrojtjen e të drejtave dhe të lirive themelore të njeriut dhe të fëmijës;
- Të shpjegojnë, të argumentojnë dhe të demonstrojnë zhvillimin dhe evoluimin historik të të drejtave të njeriut dhe të fëmijës;
- Të përshkruajnë të drejtat politike, qytetare, shoqërore dhe ekonomike, kulturore dhe ambientale të njeriut dhe të fëmijës;
- T'i identifikojnë rastet e shkeljes së të drejtave të njeriut dhe të fëmijës;
- Të përshkruajnë funksionin, strukturën e organizatave botërore që merren me shkeljen e të drejtave të njeriut dhe të fëmijës;
- Të përshkruajnë metodologjitë e mësimdhënies dhe të përgatitjes së materialeve për edukimin dhe arsimimin e nxënësve për të drejtat e njeriut dhe të fëmijës;
- Të numrojnë, përshkruajnë dhe të demonstrojnë dije lidhur me instrumentet kryesore ndërkombëtare për të drejtat e njeriut dhe të fëmijës;
- Të përshkruajnë 4 objektivat kryesore të Kombeve të Bashkuara;
- Të aktivizohen si trajnerë, avokatë, fasilitatorë apo vullnetarë në mbrojtjen dhe në fuqizimin e të drejtave të njeriut dhe të fëmijës;
- Të organizojnë trajnime, këshillime, ligjërata dhe ekspozë të ndryshme në temën fuqizimi i të drejtave të njeriut dhe të fëmijës nëpërmjet edukimit dhe arsimit;
- Të integrohen në rrjetin e trajnerëve dhe të këshilltarëve për të drejtat e njeriut dhe të fëmijës.

Përmbajtja:

1. Bota e të drejtave të njeriut.– Pse shoqëria kosovare duhet të të përjetojë një "metanoia"? Ç' kuptojmë me termin i/e drejtë? Themelet dhe bazat pedagogjike të të drejtave të njeriut. Të drejtat e njeriut janë standarde pa të cilat nuk mund të jetohej. Të drejtat e njeriut janë parime morale, sepse u takojnë vetëm njerëzve. Të drejtat e njeriut janë parime morale të drejtësisë, barazisë të pranuar gjërësisht nga shoqëria. Koncepti i të drejtave të fëmijës dhe të njeriut. Të drejtat burojnë nga nevojat. Mohimi dhe shkelja e të drejtave të njeriut. Vetitë karakteristikat e të drejtave të njeriut. Kufizimi i të drejtave të njeriut. Ndërvarshmëria e të drejtave të njeriut. Të drejtat njeriut në konflikt.

2. Komet e bashkuara dhe Këshilli i Europës- Mbrojtës të paqes dhe të drejtave të njeriut.– Roli i Kombeve të Bashkuara në mbrojtjet e të drejtave të njeriut. Objektivat e Kombeve të Bashkuara. Karta e Kombeve të Bashkuara.

3. Historiku i së drejtës.– Filozofitë pararendëse. Aktet e para. Të drejta e fëmijës në rrjedhën e tyre historike. Organizma të fuqishëm në mbrojtje të drejtave të fëmijës. UNICEF - Fondacioni i Kombeve të Bashkuara për Fëmijët.

4. Edukimi për të drejtat e njeriut dhe fëmijës.– Koncepti edukimit për të drejtat e njeriut dhe të fëmijës- ç' kuptojmë me edukim për të drejtat e njeriut dhe të fëmijës? Detyrat e shtetit në promovimin dhe në fuqizimin e të drejtave të njeriut dhe të fëmijës nëpërmjet edukimit dhe arsimimit për të drejtat e njeriut dhe të fëmijës nga këndi i instrumenteve dhe i standardeve ndërkombëtare. Detyrat dhe obligimet e shtetit që dalin nga Rekomandimet dhe Deklaratat e UNESCO-s.. Kush është UNESCO-ja? Detyrimet e shtetit për të promovuar arsimin mbi bazat e rekomandimeve dhe të deklaratave për zhvillimin e obligimit për edukim dhe arsimim për të drejtat e njeriut. Sfidat kryesore në arsim dhe strategjitë për përballjen me to. Rekomandimet për arsimin për Mirëkuptim , Bashkëpunim dhe Paqe. Rekomandimet e kongreseve ndërkombëtare për arsimimin për të drejtat e njeriut

5. Praktikimi dhe ushtrimi i aktivitetit të edukimit për të drejtat e njeriut dhe të fëmijës.– Si të aktivizoheni për punë në edukimin për të drejtat e njeriut/ fëmijës. Ndërmarrja e aktiviteteve praktike. Përpilimi i planeve për aktivizim për edukim në fushën e të drejtave të njeriut dhe fëmijës. Analiza SWOT. Trungu problemor.

6. Disa aspekte të veçanta të të drejtave të njeriut dhe të fëmijës.– Disa aspekte të veçanta të të drejtave të njeriut dhe të fëmijës. Demokracia. Globalizimi. Varfëria dhe të drejta e njeriut dhe të fëmijës. Mjedisi dhe të drejtat e njeriut. Paqja dhe të drejtat e njeriut. Konfliktet dhe zgjidhja e tyre. Të drejtat e gruas. Tregëtia me gra dhe vajza. Të drejtat sociale (e drejta për punë; punësimi, sindikatat, shfrytëzimi ekonomik i fëmijëve, siguria e njeriut, e drejta për mbrojtje shëndetësore. SIDA dhe shëndeti, të rinjët dhe shëndeti, sporti).

7. Edukimi për të drejtat e fëmijës.– Ç'kuptojmë me edukim për të drejtat e fëmijës. Fëmijët në Botën, Evropën dhe Kosovën e sotme. Disa vendime të Këshillit të Evropës

lidhur me të drejtat e fëmijës (Interneti dhe pornografia, Ombudsmani – zëdhënës i hapur). Nevojat dhe të drejtat e fëmijës. Konventa për të drejtat e fëmijës (Pse u përpilua Konventa për të Drejtat e Fëmijës? Rrënjët e Konventës. Vendi i Konventës në mesin e Konventave të tjera për të drejtat e njeriut. Çka përmban Konventa për të Drejtat e Fëmijës. Të drejtat e garantuara të fëmijës me Konventën për të drejtat e fëmijës; sfidat kryesore të shteteve në zbatimin e Konventës për të Drejtat e Fëmijës. Disa shembuj të shkeljes së drejtave të fëmijës.).

8. Metodologjia e edukimit dhe e arsimit për të drejtat e fëmijës.– Njohja e të drejtave të fëmijës nga fëmijët. Karakteristikat e programit të edukimit për të drejtat e fëmijës. E drejta e fëmijës që t'i dij të drejtat e veta. Modele të njësive mësimore në temën të drejtave të fëmijës. Konventa e shkurtuar e të drejtave të fëmijës.

9. Edukimi ndërkulturor dhe të drejtat e njeriut.– Pse e realizojmë edukimin e të drejtave të njeriut në shkollë? Të drejtat dhe përgjegjësitë. Kur mësohen të drejtat e njeriut? Cili është efekti nëse nuk realizohet edukimi ndërkulturor dhe i të drejtave të njeriut?

Dituritë: Edukimi i të drejtave të njeriut në kurikulin kombëtar. Gjuha amtare dhe gjuha e huaj. Matematika. Historia. Edukim qytetar. Gjeografia. Shkencat e natyrës. Artet, Muzika.

Aftësitë: Bashkëpunimi. Vrojtimi. Komunikimi. Koneceptet kyçe. Të menduarit kritik. Kujdesi. Veprimi.

Vlerat: Karta e të drejtave të njeriut. Dinjiteti njerëzor. Kurioziteti. Vlerësimi i kulturave të ndryshme. Drejtësia dhe besnikëria. Zgjidhja e konflikteve. Të kuptuarit. Solidariteti.

Metodologjia: Barinstorming. “Mikrofoni magjik”. Koha në rreth. Simulimi dhe loja (Loja me role. Simulimi i mbledhjes. Lojërat). Metodatat që forcojnë vetvlerësimin (Fotografitë. Pune me tema- e drejta në familje; shkrimi i letrave; shembul i politikës së gjithë shkollës në edukimin e të të drejtave të njeriut. Projekti shkollor në fushën e të drejtave të njeriut).

10. Monitorimi dhe vlerësimi i të drejtave të njeriut.– Monitorimi. Qëllimi i monitorimit. Monitorimi, planifikimi dhe zbatimi. Analiza e situatës. Kuptimi për treguesit. Kuptimi i vlerësimit. Monitorimi i të drejtave të fëmijës. Parimet. Pakoja e treguesve për të drejtat e fëmijës (Treguesit për zbatimin e Konventës. Treguesit e buxhetit që mbështet zbatimin e Konventës. Treguesit për liritë civile dhe pjesëmarrje aktive të fëmijëve. Treguesit që lidhen me të drejtën në emër, shtetësi identitet. Treguesit për mbrojtjen nga tortura, mohimi i lirisë dhe keqtrajtimi. Treguesit për mjedisin familjar dhe kujdesin alternativ. Treguesit për kujdesin jashtë shtëpisë. Treguesit për përkrahjen sociale dhe nivelin e jetesës. Treguesit për shëndetin bazë dhe mirëqenien (Fëmijët nën 5 vjeç: Shëndeti mendor; Shërbimet e shëndetit. Fëmijët. Imunizimi. Shëndeti mendor-vetëvrasjet; Shërbimet shëndetësore: mundësia për kujdes. Mundësia për ujë të pishëm dhe higjienë . Ekzistenca në shkollë e programit për higjienë. Fëmijët me nevoja të veçanta. Standardet e jetesës dhe të sigurisë sociale.). Treguesit për

arsimin, kohën e lirë, aktivitetet kulturore. Treguesit për masat mbrojtëse speciale. Treguesit për fëmijët që shfrytëzohen për çështje ekonomike.

Vlerësimi i të drejtave të fëmijës. Programi i vlerësimit. Vetvlerësimi. Instrumentet për vlerësimin e të drejtave të fëmijës: Testet. Listëkontrolli.

11. Disa përkufizime terminologjike të shkeljeve flagrante të të drejtave të njeriut.– Anti-semitizmi dhe urrejtja ndaj romëve. Aparteidi. Diskriminimi. Diskriminimi fetar. Gjenocidi. Holokausti. Homofobia dhe diskriminimi në bazë të orientimit seksual. Homocidi. Ksenofobia. Racizmi. Shkelja e të drejtave të:imigrantëve, refugjatve dhe të azilantëve. Shkelja e të drejtave të invalidëve dhe të hendikepuarve.

12. Raporti i vlerësimit.– Titulli. Vendi. Të dhënat për raport.Periudha e mbualar nga raporti. Data e paraqitjes së raportit.

13. Katalogu i lojërave.– Mënyrat e prezantimeve. Ndarja e fëmijëve në grupe. Lojëra të koncentririmit. Lojëra të komunikimit. Mënyra të ndryshme argëtuese që zgjojnë imagjinatën.

14. Deklarat Botërore për Mbijetim, Mbrojtjen dhe Zhvillimin e fëmijëve.– Sfidat. Mundësitë. Detyrat. Detyrimi. Hapat e ardhshëm.

15. Plani Aksional për Zbatimin e Deklaratës në Favor të Mbijetesës, Mbrojtjes dhe të Zhvillimit të Fëmijëve.– Hyrja. Masat e posaçme në favor të mbijetesës, mbrojtjes dhe të zhvillimit të fëmijës. Aktivitetet e përcjelljes dhe të kontrollit.

Grupi i synuar

Ky program u dedikohet të gjithë personave që dëshirojnë të bëhen trajnerë për të drejtat e fëmijës, përfshirë mësuesit, administratorët, volunteerët, fasilitatorët për të drejtat e njeriut, etj.

Forma e organizimit /Kohëzgjatja

Programi për trajnerë për të drejtat e njeriut organizohet në formën e kursit 13 ditësh të ndarë në 5 seminare(një nga modaletet e mundshme: 3+2+2+3+3). Kursi zgjatë **78 orë**.

Certifikimi

Certifikimi për trajnerë për të drejtat e njeriut/fëmijës bëhet në përputhje me kriterët dhe standardet e Programit për trajnimin e trajnerëve . Pjese e certifikimit për trajnerë është edhe betimi solemn.